

робітників та інші витрат на розробку норм затрат праці, витрат матеріалів, палива, на складання нормативних калькуляцій собівартості нового виробу.

Дослідження матеріалів, напівфабрикатів, інструментів і пристосувань для виробництва нового виробу – затрати на дослідження, підбір, випробування зразків матеріалів, напівфабрикатів, інструментів та пристосувань, використаних при виготовленні нового виробу.

Виготовлення нового зразка (партії) виробів — витрати на виготовлення дослідного зразка за вирахуванням виручки від його реалізації.

У статтю витрат «Формування об'єктів інтелектуальної власності» включаються витрати на патентування нового виробу. Зміст інших складових витрат фінансового плану стартап-проєкту є аналогічним при розробці фінансового плану промислового підприємства.

У фінансовому плані стартап-проєктів статті доходів на стадії попереднього фінансування практично відсутні або є обмеженими (наприклад, реалізація дослідного зразка).

Таким чином, сфера фінансового плану стартап-проєктів не співпадає із сферою планування виробничої програми. В нього переважно включаються грошові витрати на стадії підготовки та освоєння нового виробу.

Література:

1. Адамів М. Є., Лиса Д. С. Сутність та особливості фінансування стартап-підприємств. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблем розвитку*. 2023. № 1(9). С. 123–131.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ (БАЙЄСОВСЬКИХ МЕРЕЖ BNS) ДЛЯ ОЦІНКИ РИЗИКІВ СТАРТАП - ПРОЄКТІВ

*Прокопенко М.В., старший викладач
Харківський національний автомобільно–дорожній університет*

У швидко змінюваному світі інформація та інновації є ключем до будь-якого розвитку промисловості та економіки.

Термін «стартап» означає «організацію», яка шукає стабільну та масштабовану комерційну модель. У всьому світі, особливо за останнє десятиліття, було створено безліч компаній, заснованих на концепції стартапу. Однак багато з цих компаній зазнали невдачі через відсутність чіткої робочої структури, капіталу, технічних знань тощо [1].

Початок будь-якої справи потребує вкладень.

Ризики, пов'язані з цим шляхом, є одними з найбільших перешкод для кожної інвестиції.

Техніко-економічне обґрунтування один із найпоширеніших методів аналізу інвестиційного проєкту, але цей метод не враховує якісну величину стартап - ризику.

Інвестиції в стартапи відрізняються від будь-якої іншої форми інвестицій. Різниця полягає в тому, що така бізнес-діяльність не має позитивного грошового потоку на початкових етапах.

Майбутні продукти та послуги не отримали широкого визнання на ринку, перспективи на майбутнє не такі райдужні, а фінансування проєктів пов'язане з високим ризиком.

Як результат, більшість інвесторів цієї галузі мають бути терпимими до підвищеного ризику.

Тому для забезпечення успіху проєктів необхідно ухвалити належні стратегії управління ризиками.

Управління ризиками проєкту спрямоване на визначення стратегії оцінки і планування умов невизначеності та захист від потенційних ризиків шляхом максимізації можливостей та цінностей для підтримки ризику на мінімальному рівні.

Техніко-економічне обґрунтування стартап - проєктів створює можливість ефективного використання наявних ресурсів задля забезпечення максимальної вигоди.

Крім того, таке дослідження надає власнику бізнесу корисну інформацію про вартість інвестицій та очікувані фінансові вигоди.

Як правило, інвестори використовують чисту наведену вартість (NPV), внутрішню норму прибутковості (IRR) та період окупності для оцінки обґрунтованості проєкту.

Промислова структура, в якій доводиться діяти інвесторам, породжує концепцію ризику через її невизначеність та ненадійність, яка може вплинути на розмір прибутку і зробити проєкт нездійсненним.

Тому в даний час необхідність знайти спосіб оцінки потенційних ризиків є актуальною проблемою, оскільки кількість стартапів у різних галузях різко зростає, а передбачувана невизначеність в інноваційних продуктах створює численні ризики, призводить до провалу інноваційних проєктів.

Застосування методів інтелектуального аналізу даних, а конкретно Байєсовських мереж (BNs) є гарною стратегією розробки кількісної моделі з метою оцінки ризиків стартапів і проєктів, заснованих на інформації (знаннях).

Імовірності в BNs можна отримати шляхом аналізу даних або на основі експертного висновку

Отже, BNs є адекватним методом оцінки ризиків стартапів та компаній, що базуються на використанні ноу-хау, для яких немає доступних даних крім думок експертів [2].

У зв'язку з цим дослідження, спрямовані на розробку моделі для оцінки та визначення величини потенційних ризиків стартапів та проєктів, заснованих на ноу-хау, використовуються в різних сценаріях з використанням аналізу чутливості.

При цьому ризик ап'юрі надзвичайно високий через імовірнісний характер розробок, а техніко-економічних обґрунтувань явно недостатньо для оцінки ризику згаданих проєктів.

Таким чином, запропонований метод визначення ризику стартапів шляхом розрахунку ймовірності чистої наведеної вартості (NPV) та її впливових факторів з використанням Байєсівської мережі є цілком життєздатним.

Власникам авантюрих економічних ідей та інвесторам слід пам'ятати, що стартапи та інноваційні проекти є джерелом підвищеного ризику - в таких проектах надзвичайно висока ймовірність втрат [3].

Навіть якщо проект виявиться виправданим, техніко-економічне обґрунтування не зможе усунути ризик, а розраховані значення NPV та IRR не зможуть відповідати очікуванням.

Виявлення факторів ризику за допомогою BNs до початку життєвого циклу проекту дає власникам ідей та інвесторам можливість приймати точні рішення та мінімізувати поточні ризики.

Література:

1. Тіль П. Від нуля до одиниці. Нотатки про стартапи, або як створити майбутнє. Київ : Наш формат, 2019. 232 с.
2. Згуровський М. З., Бідюк П. І., Терентьев О. М. Байєсівські мережі в системах підтримки прийняття рішень. Київ : ТОВ Видавниче Підприємство «Едельвейс», 2018. 300 с.
3. Лалу Ф. Компанії майбутнього. Харків : КСД, 2019. 544 с.

СТАРТАП-ПРОЄКТИ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АЗЕРБАЙДЖАНІ

*Рахімов М.Н., к.ф.н., доцент
Мінгечевірського державного університету
Карімова Н.Е., викладач
Мінгечевірський державний університет, Азербайджан*

У сучасний час значення стартапів в інноваційному розвитку значно зросло. У наші дні, коли промислові технології застаріли, високотехнологічні стартап-компанії роблять значний вплив на всі верстви суспільства завдяки своїй продукції. Аналізуючи міжнародне зростання компаній з 1990-х років, можна побачити, що інноваційні компанії мають величезну перевагу над іншими. Велику роль у цьому підйомі відіграють стартапи. Його можна охарактеризувати наступним чином:

1) Стартапи можуть бути реалізовані з невеликими інвестиціями, а не з мільйонними інвестиціями, як традиційні компанії; 2) легше знайти необхідне фінансування; 3) Адаптація до нових технологій та використання цих технологій у нових стартап-компаніях відбувається швидше та простіше тощо.

Коли ми говоримо про стартап, багато людей думають про компанію з відкритими офісами та невимушеною робочою атмосферою, де молоді люди збираються разом для розробки складних технологічних програм, або місце, де виготовляються фантастичні продукти. Стартап – це щойно створена компанія,